

NAGYHEGYES KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK

7/2024. (IV. 18.) önkormányzati rendelete

a Kráter-tó helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításáról

Nagyhegyes Község Önkormányzatának Képviselő-testülete a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 24. § (1) bekezdésének b) pontjában és 36. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 62. § (2) bekezdésében és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 11. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

1. §

(1) Nagyhegyes Község Önkormányzatának Képviselő-testülete helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánítja a Kráter-tó nevű területet.

(2) A Kráter-tó helyi jelentőségű védett természeti terület kiterjedése 3 ha 6540 m², ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számát az 1. melléklet tartalmazza.

2. §

(1) A terület legfontosabb természeti értékei a következők: A Kráter-tó Nagyhegyes határától körülbelül 3,5 km-re található, a környezethez képest egészen rendkívüli mikroklimával rendelkező „kis oázis” a szántóföldek közepén fekszik. E természeti érték kialakulása egy baleset eredménye. A területen az 1920-as évektől kezdve folyamatos földgáztermelések folytak, viszont - többek között a technológia fejletlensége révén - több, súlyos gázkitörést is okoztak a munkálatok. 1961. augusztus 23-án következett be az egyik legsúlyosabb, amikor is a kitörő gáz öngyulladt és a robbanást követően közel két napig égett. A több mint 100 méter magas lángoszlop eloltásának sikertelenségét követően végül a keletkezett törmelék és a 12 méteres földsánc fojtotta el a tüzet. Következésként egy megközelítőleg 150 méter átmérőjű, teljesen szabályos kráter keletkezett. Az akkori Termelőszövetkezet az így kialakult kürtőt - javarészt esztétikai szempontokat figyelembe véve, valamint a keletkező hatalmas mélyedést kihasználva - mesterséges tóvá alakíttatta, a Keleti-főcsatornából vízzel töltette fel és nyárfával ültette körbe. A vízszint jóval a jelenlegi felett állt, a talajvíz és a csapadékmennyiség viszont beállította a mai 6 méteres szintet, ami nem szorul karbantartásra, a természetes körforgás részévé vált. Éppen ennek a körforgásnak köszönhető, hogy napjainkban egyfajta nyomást gyakorol a környező földművelési területek gazdáira és biogazdálkodásra, zöldebb gondolkodásmódra ösztönzi őket. A tó a 2005-ös évek környékén vált horgászattal is jelentőssé, amikor a – szintén ebben az évben alakult – Kráter Horgász Egyesület Magyarországon őshonos halfajok telepítését megkezdte, valamint a táj építése és formálása is megkezdődött. Ebben az évben alakították ki az ösvényeket, sétálókat, látták el padokkal, szalonnasütőkkel és gyermekjátékokkal a területet, létrehozva így nemcsak egy kellemes és csöndes horgász helyet, hanem egy bárki számára elérhető, kikapcsolódásra tökéletesen alkalmas pihenő helyet is. A tó és környezetének alakítása csekély mértékben befolyásolta a terület képét, nem avatkozott be a természetes élővilágba.

(2) A védetté nyilvánítás indoka és természetvédelmi célja a következő: Az itt lévő fauna rendkívül sokszínű, a horgászók és kirándulók gyakran találkozhatnak őzekkel, vadnyulakkal, vadkacsákkal, énekes- és ragadozó madarakkal. A terület szépsége és különlegessége ide vonzza a különböző kiránduló csoportokat, tanulmányi kirándulásokat, biciklitúrákat, de főzéseket is szerveznek ide. A terület Nagyhegyes Község Önkormányzatának tulajdona, a Kráter Horgász Egyesülettel közösen gondozzák. A Kráter-tó és környezete egyrészt egyedi természeti jelenség különleges élővilággal, másrészt ipari emlékhely, melyre az olajbányászok mind a mai napig rendszeresen megemlékeznek. A folyamatosan növekvő érdeklődés miatt a Kráter-tó lehet Nagyhegyes egyik fő kitörési pontja a turisztika területén.

3. §

(1) A Kráter-tó természetvédelmi kezelési tervét a 2. melléklet tartalmazza.

(2) A terület természetvédelmi kezelési feladatait ellátó szervezet Nagyhegyes Község Önkormányzata és a Kráter Horgász Egyesület.

4. §

Hatályát veszti a Nagyhegyes község településképeinek védelméről szóló 23/2017. (X. 19.) önkormányzati rendelet 2. mellékletében foglalt táblázat 4. sora.

5. §

Ez a rendelet 2024. április 19-én lép hatályba.

Bajusz Istvánné
polgármester

Dr. Csősz Péter
jegyző

Záradék: Nagyhegyes Község Önkormányzata Képviselő-testületének a Kráter-tó helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításáról 7/2024. (IV. 18.) önkormányzati rendeletét 2024. április 18. napján kihirdettem.

Nagyhegyes, 2024. április 18.

Dr. Csősz Péter
jegyző

A Kráter-tó ingatlan-nyilvántartási helyrajzi száma

	A	B
Sorszám	Fekvés	Ingatlan-nyilvántartási helyrajzi száma
1.	külterület	067/4

A Kráter-tó természetvédelmi kezelési terve

1. Természetvédelmi célkitűzések

- 1.1. A Kráter-tó megóvása, valamint környezetük természeti állapotának fenntartása, javítása.
- 1.2. A Kráter-tó és környezete helyszíni kutatási lehetőségének biztosítása.
- 1.3. A Kráter-tó és környezete örökségvédelmi célú bemutatási lehetőségének biztosítása.

2. Természetvédelmi stratégiák

- 2.1. A Kráter-tó fennmaradását, környezetük megóvását és az egyéb természetvédelmi célkitűzések elérését elősegítő tevékenységek támogatása.
- 2.2. A Kráter-tó és környezete károsítását, megsemmisítését eredményező tevékenységek tiltása.
- 2.3. A területhasználat szabályozása a Kráter-tó károsodásának megakadályozása érdekében.
- 2.4. A területen folytatott gazdálkodási és egyéb emberi tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel, a terület rendeltetésével.
- 2.5. A terület kutatásának, látogatásának, bemutatásának szabályozása, e tevékenységek összhangjának biztosítása a természetvédelmi célkitűzésekkel.

3. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.1.1. Földtani, felszínalaktani természeti értékek védelme: A területen a felszín átalakítása, vagy az azzal járó bármilyen tevékenység kizárólag az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célkitűzések elérése érdekében végezhető.

3.1.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása

3.1.2.1. A termőhelynek nem megfelelő és az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok egyedeinek az élőhelyi változatosság, a biológiai sokféleség fenntartása érdekében történő eltávolításáról mechanikai módszerek alkalmazásával kell gondoskodni.

3.1.3 Fajok védelme

3.1.2.2. A Kráter-tó területen előforduló védett, fokozottan védett, továbbá természetvédelmi szempontból jelentős egyéb növény- és állatfajok, illetve életközösségeik megőrzésére, életfeltételeik biztosítása.

3.1.3. Táj- és kultúrtörténeti értékek: A területen található ipari emlékhelyet és környezetét folyamatosan karban kell tartani.

3.1.4. Látogatás

3.1.4.1. A terület szabadidős és oktatási, bemutatási célú hasznosítása, megismerése, megfigyelése, ennek dokumentálása és publikálása a természetvédelmi jogszabályok előírásainak és a megközelítés lehetőségeinek figyelembe vétele mellett lehetséges.

3.1.4.2. A tavat övező erdőben csak gyalogosan, a kijelölt utakon és a meglévő erdészeti utakon lehet közlekedni, kivéve a természetvédelmi kezelési célú erdészeti beavatkozásokat, valamint vadászat során a vad elszállítását. A terület gépjárművel történő megközelítésére a védett terület határán található utakat lehet használni.

3.1.4.3. Tilos a területen technikai- és extrém sport tevékenységet folytatni.

3.1.4.4. Az ipari emlékművekre tilos felmászni. Kivételt képez ez alól a kezelés céljából történő jelenlét.

3.1.5. Oktatás és bemutatás: Oktatási és bemutatási célra kizárólag a kijelölt utakat lehet igénybe venni.

3.1.6. Kutatás, vizsgálatok

3.1.6.1. A területen kutatási tevékenység kizárólag az önkormányzattal előzetesen egyeztetett kutatási terv alapján a képződmény megismerése, valamint a természetvédelmi kezelést elősegítő ismeretek bővítése céljából engedélyezhető.

3.1.6.2. A kutatás során kizárólag olyan tevékenység végezhető, amely nem ellentétes a terület rendeltetésével, a kutatás és annak módszere nem veszélyezteti, károsítja a Kráter-tó és a terület védett természeti értékeit.

3.1.6.3. A kutatás publikált vagy adattárban elhelyezett eredményeit a kutatást végzőnek az önkormányzat számára elérhetővé kell tennie.

3.1.7. Terület- és földhasználat

3.1.7.1. A területen építmény elhelyezése kizárólag az örökségvédelmi célú bemutatás és a Kráter-tó állagmegóvása érdekében engedélyezhető abban az esetben, ha az építmény a tó és környezete tájképi egységét károsan nem befolyásolja, állapotát nem veszélyezteti.

3.1.7.2. A területen külszíni és mélyszinti bányaművelés nem folytatható.

3.1.7.3. A területen vadgazdálkodási, vadászati létesítmény elhelyezése kizárólag az 1. pontban felsorolt természetvédelmi célkitűzések érdekében helyezhető el. A létesítmények elhelyezésére vonatkozó engedélykérelmek beadását megelőzően egyeztetni kell az önkormányzattal.

3.1.8. Természetvédelmi infrastruktúra

3.1.8.1. A terület határán, a fő megközelítési útvonalak mentén hatósági tájékoztató táblát kell kihelyezni, szükség szerinti mennyiségben. A táblák fenntartásáról gondoskodni kell.

3.1.8.2. Az önkormányzat rendszeresen ellenőrzi a terület és a kiépített műtárgyak, tájékoztató táblák állapotát.

3.1.8.3. Amennyiben a területen az örökségvédelmi célú bemutatást szolgáló természetvédelmi infrastruktúra kiépítését nem az önkormányzat végzi, a bemutató útvonal nyomvonalát, a természetvédelmi infrastruktúra elemeit és azok elhelyezését, arculatát, valamint a tájékoztató táblák tartalmát (különös tekintettel a helyszínen betartandó látogatási szabályokra) előzetesen egyeztetni kell az önkormányzattal.

3.2. Művelési ághoz, vagy földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Erdők kezelése

3.2.1.1 Az ipari emlékműveket közvetlenül érintően közelítés, fadóntás, készletezés csak különösen indokolt esetben és az önkormányzat közreműködésével végezhető.

3.2.1.1. Az őshonos fafajokból álló állományokat az 1. pontban meghatározott természetvédelmi célokkal összhangban, a folyamatos erdőborítás és az elegyesség biztosításával kell kezelni (szálaló, faanyagtermelést nem szolgáló vagy átalakító üzemmódban, utóbbi esetben véghasználati fakitermelés tilalmával) a tó fennmaradásához szükséges mikroklimatikus viszonyok fenntartása érdekében.

3.2.1.2. A fakitermelés munkaműveleteit a vegetációs időszakon kívül, száraz, vagy fagyott, lehetőség szerint hóval borított talajon kell elvégezni.

3.2.1.3. A területen kemikáliák, vegyszerek, bioregulátorok használata tilos.

3.2.2. Kivett területek kezelése

3.2.2.1. A tó szervesanyag-terhelésének csökkentése, a feltöltődési folyamat lassítása érdekében az elszáradt idős faegyedeket, az avas nádat az önkormányzat által megbízott egyesület szükség szerint eltávolítja a tó területéről.

3.2.2.2. A csokrosan növekvő kisarjadt fa és cserje egyedeket a téli fagyos időszakban egy-két tőre vissza kell vágni. A kivágott fákat és cserjéket a területről el kell szállítani.

3.2.2.3. A tó körül elhelyezkedő fás, cserjés növényzetet fenn kell tartani